

M. Coşkun Cangöz¹

Maliye ve Para Politikası Araştırmaları Merkezi Direktörü

2024 BÜTÇESİ: MART KAPIDAN BAKTIRIR...

DEĞERLENDİRME NOTU

Plan ve Bütçe Komisyonunda 24 Kasım 2023'te kabul edilen 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, 11 Aralık 2023'te TBMM Genel Kurulunda görüşülmeye başlandı. 2024 mali yılında tahsil edilmesi öngörülen gelirler ve yapılması planlanan harcamalar için hükümeti yetkilendiren bütçe kanunu, bir anlamda yurttaşlara ait olan bütçe hakkının yurttaşları temsil eden milletvekilleri aracılığıyla bir yıllığına ve belirli bir yasal çerçeve içinde hükümete kullanılması niteliğindedir. Öte yandan, bütçenin devletin ekonomik hedef ve görevlerine uygun bir şekilde oluşturulması beklenir. Literatürde genel kabul gören bu hedefler; ekonomik istikrarın sağlanması, kaynakların etkin kullanımı ve gelir dağılımının adaletli olmasıdır. Söz konusu hedeflere ulaşılması için temel araçlardan birisi olan bütçe, ilgili mali yılda devlet tarafından sağlanacak mal ve hizmetlerin neler olduğu bilgisinin yanı sıra bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynakların kimden ve ne miktarda tahsil edileceğini de içerir. Bu bağlamda bütçe, devletin gelir ve giderlerinin bir tahmini olmakla beraber kamunun ekonomi içindeki büyüklüğü ve başta ekonomik istikrarın sağlanması olmak üzere görevleri dikkate alındığında piyasalar, şirketler ve hane halkları için de gelecek bir yıla ilişkin ekonomik faaliyetlerin planlanması bakımından önemli bir politika dokümanı ve veri kaynağı niteliğindedir.

Mart 2024'te yerel seçimlerin yapılacağı da dikkate alındığında enflasyon görünümünün iyileşmesinde, döviz kurunda istikrarın sağlanmasında ve ekonomik büyümenin desteklenmesinde kamu maliyesinin ne kadar etkili olacağı sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu kapsamda 2024–2026 dönemine ilişkin OVP ve 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe teklifi, devletin izleyeceği mali politikaların genişlemeci mi yoksa daraltıcı mı olacağı, hangi ekonomik faaliyet ve programların öncelikli olduğu ve bütçe finansmanının ne şekilde sağlanacağı konularında değerlendirme yapabilmek için gerekli ipuçlarını vermektedir.

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1413/M.+Coskun+Cangoz+Dr.>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

2024 Bütçesinin Orta Vadeli Programla İlişkisi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununun 16. maddesi gereğince her yıl en geç Eylül ayına sonuna kadar makroekonomik politikaları, temel ekonomik büyüklükleri, gelecek üç yıla ilişkin gelir ve gider tahminleri ile bütçe dengesi ve borçlanma durumunu ve ödenek teklif tavanlarını gösteren Orta Vadeli Program (OVP) yayınlanır. Aynı kanunun 17. maddesi uyarınca da merkezi yönetim bütçesinin hazırlanmasında OVP'deki temel büyüklükler ile ilke ve esaslar dikkate alınır. Bu kapsamda, OVP, bütçenin hazırlanmasında yol gösterici ve bağlayıcı bir belge niteliğindedir. Bununla beraber, 2024 bütçe teklifi incelendiğinde OVP ile ilişkisinin belirgin bir şekilde kopuk olduğu değerlendirilmektedir.

2024 bütçe büyüklüklerinin ilk defa program kapsamına alındığı 2022 yılı OVP'de 294 milyar TL, 2023 yılı OVP'de ise 582 milyar TL bütçe açığı öngörülürken 2024 yılı bütçe teklifinde açık rakamı 2,6 trilyon TL olmuştur. Bütçe teklifindeki açık rakamı 2022 yılındaki programa göre 9 kat, 2023 yılına göre 4,5 kat artışa işaret etmektedir. Nitekim programda GSYH'nin yüzde 2,5'i seviyesinde bir açık yer alırken 2024 yılı bütçe teklifindeki açık GSYH'nin yüzde 6,4'ü gibi 2003 yılından bu yana kaydedilen en yüksek seviyeye işaret etmektedir. Bu durum kısmen Şubat 2023'te yaşanan depremlerle izah ediliyor olsa da Mayıs 2023 seçimleri öncesinde hayata geçirilen ve bütçenin harcama bazını genişleten uygulamaların etkisi belirgindir. Dolayısıyla bütçe harcamalarındaki genişlemenin büyük bir kısmı geçici değil kalıcı mahiyette olmuştur.

Program ve teklif arasındaki uçurum, 2024 yılı faiz dışı dengesinde çok daha çarpıcıdır. Nitekim 2022 OVP'de bütçenin 2024 yılında faiz dışı fazla vereceği, 2023 OVP'de ise faiz dışı fazlanın daha da artacağı mesajı verilirken bütçe teklifinde faiz dışı GSYH'nin yüzde 3,4'ü oranında açık yer almaktadır (Tablo 1 ve 2).

Tablo 1 - 2024 Yılı Bütçe Büyüklüklerine İlişkin OVP Öngörülleri (Milyar TL)

	2024 Program		
	2022 OVP	2023 OVP	2024 Teklif
MYB Giderleri	2,167.5	5,360.9	11,089.0
Faiz dışı gider	1,847.1	4,663.1	9835.037
Faiz gideri	320.4	697.8	1,254.0
MYB Geliri	1,873.5	4,778.3	8,437.1
Vergi	1,649.7	4,031.3	7,407.7
Bütçe Dengesi	(294.0)	(582.6)	(2,651.9)
Faiz Dışı Denge	26.4	115.2	(1,397.9)

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Tablo 2 - 2024 Yılı Bütçe Büyüklüklerine İlişkin OVP Öngörülleri (GSYH'ye oran)

	2024 Program		
	2022 OVP	2023 OVP	2024 Teklif
MYB Giderleri	21.1%	22.9%	26.9%
Faiz dışı giderler	18.0%	19.9%	23.9%
Faiz gideri	3.1%	3.0%	3.0%
MYB Geliri	18.2%	20.4%	20.5%
Vergi	16.0%	17.2%	18.0%
Bütçe Dengesi	-2.9%	-2.5%	-6.4%
Faiz Dışı Denge	0.3%	0.5%	-3.4%
GSYH (Milyar TL)	10,287	23,438	41,159
Büyüme oranı (%)	5.5	5.5	4.0
TÜFE yıl sonu (%)	7.6	13.8	33.0
Cari İşlemler /GSYH (%)	-1.0	-1.4	-3.1

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Bütçe büyüklüklerindeki program ve teklif arasındaki sapmalara paralel olarak OVP'de yer alan büyüme, enflasyon ve cari işlemler dengesi gibi temel makroekonomik hedeflerde de kayda değer farklılıklar gözlenmektedir. Bu durum bir politika dokümanı olması gereken OVP'nin bütçe hazırlıklarında olduğu gibi ekonomideki diğer aktörler için öngörülebilirlik sağlamaktan uzak olduğunu göstermektedir.

2024 Bütçesinin Temel Büyüklükleri

2024 yılı bütçe teklifi 2023 yılına göre merkezi yönetim giderlerinin yüzde 69 oranında artacağını öngörürken faiz giderlerindeki artış yüzde 94 seviyesinde olacaktır. Buna karşılık bütçe gelirlerinde 2023 yılına göre yüzde 71 oranında bir artış beklenmektedir. Gerek bütçe dengesinde gerekse faiz dışı dengede 2002 yılından bu yana bozulma gözlenmektedir. Bu bağlamda 2024 yılında 2,6 trilyon TL bütçe açığı, 1,4 trilyon TL faiz dışı açık öngörülmektedir. Bunun bir sonucu olarak Hazine, borç geri ödenmesinde anaparaya ilaveten faiz ödemeleri için de borçlanmaya başvurmak durumunda kalacaktır (Tablo 3).

Tablo 3 - Bütçe Büyüklükleri (Milyar TL)

	2022	2023 Ek Bütçe	2023 Tahmin	2024 Teklif	2025 Tasarı	2026 Tasarı
MYB Giderleri	2,943	5,589	6,563	11,089	12,715	14,813
Faiz dışı giderler	2,632	4,943	5,917	9,835	10,906	12,518
Faiz gideri	311	646	646	1,254	1,809	2,295
MYB Geliri	2,800	4,930	4,930	8,437	10,891	12,986
Vergi	2,353	4,271	4,271	7,408	9,523	11,350
Bütçe Dengesi	(143)	(659)	(1,633)	(2,652)	(1,824)	(1,827)
Faiz Dışı Denge	168	(13)	(987)	(1,398)	(15)	468

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Genel olarak bakıldığında 2023 bütçesi gibi 2024 yılı bütçesi de genişlemeci bir maliye politikasına işaret etmektedir. Bütçe büyüklüklerinin GSYH oranları da bütçe giderlerinin payının son 10 yıl ortalaması olan yüzde 22'nin oldukça üzerine çıktığını, gelirlerin ise yüzde 20 olan son 10 yıl ortalamasına paralel olarak gerçekleşmesinin beklendiğini göstermektedir. Öte yandan 2018 sonrasında yükselen enflasyon, faiz oranları, döviz kurları ve altın fiyatlarına bağlı olarak Hazine, borçlanma maliyetlerindeki artışın bir sonucu olarak 2024 yılı bütçe teklifi faiz giderlerinin 2010 yılından sonra ilk defa yüzde 3'lük seviyenin üstüne uzun dönemli olarak çıktığına işaret etmektedir (Tablo 4). Bu durumda "[Bütçede hareket alanı kalmadı](#)" başlıklı TEPAV Günlük notunda da ifade edildiği gibi, artan faiz giderleri nedeniyle önümüzdeki yıllarda bütçe harcamaları, vergi ve borçlanma alanında zor tercihler yapılması gündeme gelebilecektir. Nitekim 2024 yılı bütçesinde harcama kesintisi veya ilave vergi tedbirlerinden kaçınılmış olmasının bir sonucu olarak yüksek bütçe açığı ve yüksek faiz dışı açık tercihi yapılmıştır.

Tablo 4 - Bütçe Büyüklükleri (GSYH'ye oran)

	2022	2023 Ek Bütçe	2023 Tahmin	2024 Teklif	2025 Tasarı	2026 Tasarı
MYB Giderleri	19.6%	30.0%	25.8%	26.9%	24.0%	23.5%
Faiz dışı gider	17.5%	26.5%	23.2%	23.9%	20.6%	19.9%
Faiz gideri	2.1%	3.5%	2.5%	3.0%	3.4%	3.6%
MYB Geliri	18.7%	26.4%	19.3%	20.5%	20.6%	20.6%
Vergi	15.7%	22.9%	16.8%	18.0%	18.0%	18.0%
Bütçe Dengesi	-1.0%	-3.5%	-6.4%	-6.4%	-3.4%	-2.9%
Faiz Dışı Denge	1.1%	-0.1%	-3.9%	-3.4%	0.0%	0.7%
GSYH (milyar TL)	15,012	18,654	25,483	41,159	52,942	62,997

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Giderleri

Merkezi yönetim bütçe giderleri/GSYH oranı yüzde 27'ye ulaşmış olsa da harcamaların ekonomik dağılımında önceki yıllara göre kayda değer bir değişiklik bulunmamaktadır. Nitekim 2024 yılında cari transferler, personel giderleri ve faiz giderleri, toplam giderlerin yüzde 75'i seviyesindedir. Bunun sonucu olarak bütçe harcamalarının esnekliği önemli ölçüde ortadan kalkmıştır.

Mal ve hizmet alımına ve sermaye giderlerine (ömrü bir yıldan fazla olan mal ve hizmet alımları ile gayrimenkul gibi edinimler) tahsis edilen tutarlar belirgin şekilde gerilerken cari transferler (cari nitelikli mal ve hizmet alımlarının finansmanı amacıyla yapılan karşılıksız ödemeler) ve sermaye transferleri (sermaye nitelikli mal ve hizmet alımlarının finansmanı amacıyla yapılan karşılıksız ödemeler) toplamının bütçe içindeki payı yüzde 40'lar seviyesindeyken 2023 yılında yüzde 50'ye yaklaşmış ve 2024 bütçesinde de bu şekilde programlanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5 - Bütçe Harcamalarının Ekonomik Dağılımı (% Pay)

	2022 Gerc.	2023 Ek Bütçe	2023 Tahmin	2024 Teklif
Personel ve SGK Prim Gideri	24.2	19.7	23.0	24.0
Mal ve Hizmet Alımı	8.8	7.5	7.2	5.7
Faiz Giderleri	10.6	11.6	9.8	10.5
Cari Transferler	38.3	34.7	38.1	40.0
Sermaye Giderleri	9.4	6.9	8.2	6.6
Sermaye Transferleri	1.7	9.3	10.4	8.8
Borç Verme	7.1	7.3	3.2	2.5
Yedek Ödenekler	0.0	3	0.0	1.8

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Cari transferler ve sermaye transferlerindeki artışın bir yansıması olarak son 3 yıllık dönemde sosyal güvenlik ve sosyal yardımların payı kayda değer bir artış göstermiştir. Buna ilaveten borç yönetimi dışındaki genel kamu hizmetlerinin payında da artış vardır. Öte yandan iskan ve toplum refahının payı oransal olarak iki katından fazla artmış olsa da toplam bütçe harcamaları içindeki artış 1 puandan fazladır. Bütçe harcamaları içinde payının artması öngörülen faaliyetler genel olarak diğerlerinden yapılan kaydırmalarla dengelenmiştir. 2024 yılı bütçe döneminde, eğitim, sağlık ve çevre koruma hizmetleri önceki yıllara göre seviyesini göreceli olarak koruyan alanlar olmuştur (Tablo 6).

Tablo 6 - Bütçe Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı (% Pay)

	2022 Gerc.	2023 Bütçe	2023 Tahmin	2024 Teklif
Borç Yönetimi	10.8	11.8	10.0	10.6
Borç Yönetimi Hariç Genel Kamu Hizm.	14.8	18.4	17.5	20.1
Savunma Hizmetleri	6.4	5.6	5.5	5.2
Kamu Düzeni ve Güvenlik	6.8	5.2	6.5	6.0
Tarım-Ormancılık Hizmetleri	3.3	2.7	2.9	2.9
Yakıt ve Enerji Hizmetleri	4.8	5.7	5.4	4.4
Ulaştırma Hizmetleri	6.7	4.7	4.7	4.1
Diğer Ekonomik İşler ve Hizmetler	6.6	3.2	3.4	2.7
Çevre Koruma Hizmetleri	0.2	0.2	0.2	0.2
İskan ve Toplum Refahı	1	0.8	1.2	2.5
Sağlık Hizmetleri	6.5	5.9	6.1	6.6
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	1.7	1.2	1.5	1.3
Eğitim Hizmetleri	12.7	11.2	12.0	11.9
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım	17.7	23.4	23.1	21.5

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

5018 sayılı Kanunda 2020 yılında yapılan değişiklikle 2021 yılı bütçesinden itibaren program bütçe sınıflamasına geçilmişti. Bu kapsamda oluşturulan bütçe programlarının dağılımı yıllar itibariyle kayda değer bir değişiklik göstermemiştir. Nitekim kaynak tahsisinde en yüksek payı alan ilk 10 program, kendi aralarında sıralama farkı oluşsa da aynı kalmıştır. Söz konusu programlar toplam bütçe giderlerinin yüzde 68,5'ini oluşturmaktadır. Öte yandan bütçeden aldığı pay yüzde 1 ve üzerinde olan programların sayısı 22 olup bunların toplam içindeki payı yüzde 93,6'dır (Tablo 7).

Tablo 7 – Bütçe Programlarının Dağılımı (% Pay)

	2024 Pay	2023 Pay	2024 Sıra	Değişim	2023 Sıra
Hazine Varlıkları ve Yükümlüklerinin Yönetimi	10.8	11.1	1	↔	1
Sosyal Güvenlik	10.4	7.6	2	↑	5
Program Dışı Giderler	8.7	9.2	3	↓	2
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi	7.6	8.3	4	↔	4
Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi	7.6	8.7	5	↓	3
Ulusal Savunma ve Güvenlik	5.2	5.2	6	↑	7
Temel Eğitim	4.9	4.2	7	↑	8
Tedavi Edici Sağlık	4.8	3.9	8	↑	9
Enerji Arz Güvenliği, Verimliliği ve Enerji Piyasası	4.5	7.0	9	↓	6
Tedavi Edici Sağlık	4.0	3.2	10	↔	10
Ara Toplam I	68.5	68.4			
Yükseköğretim	3.2	2.8	11	↑	12
Yönetim ve Destek Programı	2.8	2.5	12	↑	14
Ortaöğretim	2.8	2.4	13	↑	15
Tarım	2.5	2.6	14	↓	13
Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma	2.4	2.9	15	↓	11
Karayolu Ulaşımı	2.1	2.3	16	↔	16
İstihdam	2.0	2.3	17	↔	17
Demiryolu Ulaşımı	1.8	1.7	18	↔	18
Koruyucu Sağlık	1.7	1.6	19	↔	19
Hukuk ve Adalet	1.7	1.5	20	↔	20
Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımı ve Özel Eğitim	1.1	1.2	21	↔	21
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanım ve Yönetimi	1.0	0.98	22	↔	22
Ara Toplam II	25.1	24.7			
Programlar Toplamı	93.6	93.2			

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri

Bütçe gelirlerinde bir önceki yıla göre yüzde 71 oranında artış beklenirken vergi gelirlerinin yüzde 73, vergi dışı gelirlerin ise yüzde 54 oranında artacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda Mart ayında yerel seçimlerin de gerçekleşeceği dikkate alındığında 2024 yılında vergi gelirleri konusunda büyüme ve enflasyon kaynaklı artışın ötesinde bir düzenleme olmayacağı beklenebilir.

2024 bütçe teklifinde vergi tahsilatının önemli bir kısmını oluşturan gelir ve kazanç vergilerinin yüzde 66,7 mal ve hizmetten alınan dolaylı vergilerin ise yüzde 79,7 oranında artacağı

beklenmektedir. Öte yandan, mülkiyetten alınan vergiler arasında en yüksek payı oluşturan motorlu taşıtlar vergisinde (MTV) 2023 yılında tahsil edilen ek MTV nedeniyle ortaya çıkan yüksek artışı takiben 2024 yılında yüzde 3,6 oranında bir gerileme olacağı tahmin edilmiştir (Tablo 8). Bununla beraber, 2023 yılında MTV'nin iki defa tahsil edilmiş olması dikkate alındığında 2024 yılı için öngörülen tutarın iyimser olduğu ya da MTV konusunda hükümet tarafından bir düzenleme yapılmasının beklenebileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 8 - Bütçe Gelirlerinin Dağılımı (Milyar TL)

	2022 Gerc.	2023 Tahmin	2024 Teklif
Bütçe Gelirleri	3,167	4,930	8,437
I. Vergi Gelirleri	2,704	4,271	7,408
Gelir ve Kazanç Vergileri	886	1,479	2,465
Gelir Vergisi	363	696	1,189
Kurumlar Vergisi	524	782	1,276
Mülkiyet Vergileri	27	76	76
Veraset	3	5	7
MTV	24	71	69
Değerli Konut	0	0	0.1
Mal ve Hizmet Vergileri	1,662	2,481	4,457
Dahilde Alınanlar	1,003	1,424	2,552
Uluslararası Ticaretten	659	1,057	1,904
Diğer vergi ve harçlar	129	235	410
II. Vergi Dışı Gelirler	401	611	945
III. Özel Bütçe ve Düz. Kurumlar	61	48	84

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Bütçe gelirlerinin dağılımı önceki yıllara kıyasla önemli bir değişiklik göstermemektedir. Vergi gelirleri, toplam bütçe gelirlerinin yaklaşık olarak yüzde 88'ini oluştururken 2024 bütçesinde de bütçenin finansman yükünü büyük ölçüde dolaylı vergilerin taşımaya devam etmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda mal ve hizmetlerden alınan vergilerin toplam gelirler içindeki payı yüzde 52,8 olarak hesaplanmışken toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 60'ın üzerindedir.

Gelir ve kazanç vergilerini oluşturan gelir ve kurumlar vergisinin 2024 yılı toplam bütçe gelirleri içindeki payının 2023 yılına görece azalması beklenmektedir. Söz konusu gerileme esas olarak kurumlar vergisinin toplam gelirler içindeki payının azalmasından kaynaklanmaktadır.

Tarihsel olarak mülkiyetten alınan vergilerin bütçe gelirleri içindeki payı oldukça sınırlıdır. Emlak vergisi belediyeler tarafından tahsil edilirken 2021 yılında uygulamaya alınan değerli konut vergisinin bütçe gelirlerine katkısı ise son derece düşüktür. Buna paralel olarak 2024 yılı bütçesinde de önceki yıllarda olduğu gibi mülkiyetten alınan vergilerin toplam gelirlerin yüzde 1'inin altında olması beklenmektedir (Tablo 9).

Tablo 9 - Bütçe Gelirlerinin Dağılımı (% Pay)

	2022 Gerc.	2023 Tahmin	2024 Teklif
Bütçe Gelirleri	100.0	100.0	100.0
I. Vergi Gelirleri	85.4	86.6	87.8
Gelir ve Kazanç Vergileri	28.0	30.0	29.2
Gelir Vergisi	11.4	14.1	14.1
Kurumlar Vergisi	16.5	15.9	15.1
Mülkiyet Vergileri	0.8	1.5	0.9
Veraset	0.1	0.1	0.1
MTV	0.7	1.4	0.8
Değerli Konut	0.0	0.0	0.0
Mal ve Hizmet Vergileri	52.5	50.3	52.8
Dahilde Alınanlar	31.7	28.9	30.3
Uluslararası Ticaretten	20.8	21.4	22.6
Diğer vergi ve harçlar	4.1	4.8	4.9
II. Vergi Dışı Gelirler	12.7	12.4	11.2
III. Özel Bütçe ve Düzenleyici Kurumlar	1.9	1.0	1.0

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Genel Değerlendirme

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi, 2023 yılında yaşanan depremler nedeniyle ortaya çıkan harcamalar ve seçim döneminde hayata geçirilen harcama artırıcı uygulamalar nedeniyle genişletici bir yapıdadır.

Personel giderleri, faiz giderleri ile cari transferler ve sermaye transferlerinin toplamı bütçe harcamalarının yüzde 83,3'ünü oluştururken bütçede kamu mal ve hizmetlerinin sağlanmasına yönelik imkanlar oldukça kısıtlı bir hale gelmiştir. Bununla beraber 2024 yılı bütçesinde de transferler yoluyla belli ekonomik ve sosyal kesimlere aktarılan karşılıksız ödemeler devam etmekte ve bu harcamalar ağırlıklı olarak sabit gelirlilerle, düşük ve orta gelir düzeyindeki kesimlerin ödediği dolaylı vergilerle ve gelecek kuşaklardan transfer niteliğindeki borçlanmalarla karşılanmaktadır.

Özetle;

- 2024 bütçesi 2016 yılından başlayarak biriken yapısal sorunlara çözüm önermediği gibi mevcut harcama ve gelir yapısını koruyarak seçim yılını kazasız atlama bütçesi olarak değerlendirilmektedir.
- Merkezi yönetim bütçesi 2022 ve 2023 yıllarında harcama tayinlaması ve enflasyonla birlikte artan bütçe gelirleri nedeniyle olumlu bir görünüm arz etse de 2024 yılı Ocak ayında yapılması beklenen maaş ve asgari ücret artışları, 2023 yılından ertelenen deprem harcamaları ve diğer kamu ödemelerinin yaratacağı baskının Mart 2024 seçimleri sonrasında belirgin bir şekilde hissedilmesi beklenebilir.

- Özellikle 2018 yılı sonrasında biriken bütçe dışındaki mali risklerin harcamaya dönüşmesi ve faiz giderlerindeki artışın önümüzdeki yıllarda devam etmesi durumunda bütçedeki harcama kalemlerine ilişkin tedbir imkanı da kısıtlı olduğu için vergi düzenlemelerinin yapılması ya da oluşabilecek ilave bütçe açığının borçlanma ile finanse edilmesi kaçınılmaz görülmektedir.
- Yapısal bütçe dengesinde 2016 yılında başlayan bozulmanın kontrol altına alınması yönünde adımlar atılmaması halinde 2024 yılında maliye tanımlı bütçe açığı program hedefine paralel olarak gerçekleşse de yapısal bütçe açığının yüksek olması beklenmelidir. Nitekim IMF verilerine göre devresel düzeltilmiş bütçe dengesinin GSYH'ya oranı 2015 yılında yüzde 1,61 seviyesinde bir açığa işaret ederken 2023 yılında yüzde 6,34'lük bir açık tahmin edilmektedir.